

سرشناسه:	صدرالسادات زاده، سیدهبت اله، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآور:	آشنایی با جمهوری غنا و ادیان و مذاهب موجود در این کشور / سیدهبت اله صدرالسادات زاده.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۴۳۹ ق. = ۱۳۹۶.
مرجع تولید:	پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ
مشخصات ظاهری:	۴۱۶ ص.؛
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۳۵۴-۹
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه: ص. ۶۵۶ - ۶۶۳؛ همچنین به صورت زیرنویس.
یادداشت:	چاپ دوم: ۱۳۹۸ (فیبا).
موضوع:	غنا
موضوع:	Ghana
موضوع:	غنا -- دین
موضوع:	Ghana -- Religion
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی ﷺ العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
شناسه افزوده:	Almustafa International University Almustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره:	۱۳۹۶ ص/۴۱۵ / DT۵۱۰
رده بندی دیویی:	۹۶۶/۷
شماره کتابشناسی ملی:	۵۰۵۸۱۵۳

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

آشنایی با جمهوری غنا و ادیان و مذاهب موجود در این کشور
 تألیف: سید هبت اله صدرالسادات زاده
 چاپ دوم: ۱۳۹۸ ش / ۱۴۴۰ ق
 ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
 ● چاپ: نارنجستان ● قیمت: ۵۷۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰ نسخه

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸؛
 تلفن: ۳۷۸۳۶۱۳۴ ۲۵ ۹۸ + تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۳۷۸۳۹۳۰۵ ۲۵
 ▶ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ ۲۵.

@ pub_almustafa

http://buy-pub.miu.ac.ir

miup@pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثریاری رساندند.

- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- مدیر انتشارات: سید اباذر هاشمی هریکندی
- ناظر چاپ: نعمت الله بزدانی
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- صفحه آرا: علی عبادی فرد
- ناظر فنی: علی عبادی فرد

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

هرگونه نسخه برداری اعم از کپی برداری و بازنویسی و انتشار، اسکن، ذخیره کامپیوتری، ترجمه به زبان های دیگر و ساخت فایل صوتی کتاب، بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع، شرعاً حرام و از طریق مراجع قانونی، قابل پیگیری است.

آشنایی با جمهوری غنا و ادیان و مذاهب موجود در این کشور

سید هبت اله صدرالسادات زاده

مرکز بین المللی
ترجمه و نشر
المصطفی

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای بندی به دین و سنت در مدیریت همه جانبه کشورها بسیار چالش برانگیز می‌نماید. از این رو مطالعات و پژوهش‌های به روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیّبه، به ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد. جهانی شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی اقتضا دارد که دانش پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان یافته به سرانجام خواهد رسید. این فرایند گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

بالتذگی مراکز آموزشی در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم

فهرست

مقدمه	۱۳
۱. معرفی کشور جمهوری غنا	۱۹
غنا در یک نگاه	۱۹
نام‌گذاری	۲۱
تاریخ سیاسی غنا	۲۱
۱. دوره پیش از استعمار	۲۱
۲. دوره استعمار	۲۲
۳. دوره استقلال و پس از استعمار	۲۴
الف) جمهوری نخست (۱۹۶۶-۱۹۶)	۲۵
ب) جمهوری دوم (۱۹۷۲-۱۹۶۹)	۲۶
ج) جمهوری سوم (۱۹۷۹-۱۹۸۱)	۲۷
د) جمهوری چهارم (۱۹۹۳)	۲۸
۴. قانون اساسی و نهادهای حاکمیت غنا	۲۹
الف) قانون اساسی غنا	۲۹
ب) نهاد قانون‌گذاری و پارلمان غنا	۳۰
ج) دستگاه قضای غنا	۳۱
د) نیروهای مسلح غنا	۳۲
زبان و فرهنگ	۳۳
۱. زبان	۳۳
۲. پوشش	۳۴
۳. علائم روی صورت	۳۴
۴. آیین تشییع جنازه در غنا	۳۶
۵. تنوع قومی در غنا	۳۷
الف) آشنائی	۳۷
ب) اوه	۳۸

۳۸ (ج) فانتی
۳۸ (د) گا
۳۸ (ه) داگومبا
۴۰ ۶. نام‌گذاری افراد
۴۰ جغرافیا
۴۰ ۱. موقعیت کشور غنا
۴۱ ۲. تقسیمات سرزمینی
۴۱ ۳. جزیره‌ها
۴۲ ۴. کوه‌ها
۴۳ ۵. رودها
۴۴ حیات وحش
۴۷ آب‌وهوا
۴۸ جمعیت غنا
۴۹ بیماری‌ها و حوزه سلامت
۵۲ نظام آموزشی
۵۲ ۱. آموزش و پرورش عمومی و پایه
۵۲ ۲. آموزش مقطع ثانویه (دیپرستان)
۵۴ ۳. آموزش عالی
۵۵ توریسم
۵۶ ۱. سواحل
۵۸ ۲. انزولزو
۵۹ ۳. قلعه‌های قدیمی
۶۰ ۴. پارک‌های ملی
۶۱ ۵. آبشارها
۶۲ ۶. صنایع دستی
۶۳ اقتصاد
۶۳ ۱. اقتصاد کلان
۶۶ ۲. مراکز خرید
۶۸ اغذیه و میوه‌جات
۶۸ ۱. غذاهای بومی
۷۰ ۲. میوه و سبزیجات
۷۱ مسکن و شهرسازی
۷۳ سیستم حمل و نقل
۷۵ تعطیلات رسمی

۷۵	۱. تعطیلات مذهبی
۷۶	۲. تعطیلات ملی و جهانی
۷۶	ارگان‌ها و نهادهای ایرانی فعال در غنا
۷۶	۱. سفارت جمهوری اسلامی ایران
۷۷	۲. رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
۷۷	۳. جامعة المصطفى <small>ﷺ</small> العالمية
۷۷	۴. ایران کلینیک
۷۹	۵. جهاد کشاورزی
۷۹	۶. مدرسه ایرانیان مقیم غنا
۸۱	۲. اهل کتاب در غنا (یهود و مسیحیت)
۸۱	آیین یهود
۸۱	یکم: تاریخچه‌ای از آیین یهود
۸۳	دوم: آیین یهود در کشور غنا
۸۸	مسیحیت در غنا
۹۱	۱. کلیسای کاتولیک
۹۱	یکم: آشنایی اجمالی با کلیسای کاتولیک
۹۲	دوم: کلیسای کاتولیک رومی غنا
۹۵	۲. کلیسای ارتدوکس
۹۶	یکم: آشنایی اجمالی با کلیسای ارتدوکس
۹۷	دوم: کلیسای ارتدوکس غنا
۱۰۱	۳. کلیسای پروتستان
۱۰۱	آشنایی اجمالی با کلیسای پروتستان
۱۰۴	الف) کلیسای لوتری انجیلی
۱۰۴	یکم: آشنایی اجمالی با کلیسای لوتری انجیلی
۱۰۷	دوم: کلیسای لوتری انجیلی غنا
۱۰۹	ب) کلیسای پرزبیتری (مشایخی)
۱۰۹	یکم: آشنایی اجمالی با کلیسای پرزبیتری (مشایخی)
۱۱۲	دوم: کلیسای پرزبیتری (مشایخی) در غنا
۱۱۸	ج) کلیسای انگلیکن
۱۱۸	یکم: آشنایی اجمالی با کلیسای انگلیکن
۱۲۰	دوم: کلیسای انگلیکن غنا
۱۲۳	د) کلیسای متودیسیت
۱۲۵	۱. کلیسای متودیسیت غنا
۱۲۸	۲. کلیسای صهیون اسقفی متودیسیت آفریقای

- یکم: آشنایی اجمالی با کلیسای صهیون اسقفی متودیسیت آفریقایی (AMEZ) ۱۲۸
- دوم: کلیسای صهیون اسقفی متودیسیت آفریقایی در غنا ۱۳۰
۳. کلیسای اسقفی متودیسیت آفریقایی (AME) ۱۳۱
۴. کلیسای اسقفی متودیسیت مسیحی (CME) ۱۳۳
- هـ) کلیسای باپتیست ۱۳۴
- یکم: آشنایی اجمالی با کلیسای باپتیست ۱۳۴
- دوم: کلیسای باپتیست در غنا ۱۳۵
- و) کلیسای ادونتیست روز هفتم ۱۳۹
- یکم: آشنایی اجمالی با کلیسای ادونتیست روز هفتم ۱۳۹
- دوم: کلیسای ادونتیست روز هفتم در غنا ۱۴۱
- ز) کلیسای منونایت ۱۴۴
- یکم: آشنایی اجمالی با کلیسای منونایت ۱۴۴
- دوم: کلیسای منونایت غنا ۱۴۶
- ح) کلیساهای پنطیکاستی (بنجاه‌گراها) ۱۴۸
- یکم: آشنایی با نهضت پنطیکاستالیزم ۱۴۹
- دوم: کلیساهای پنطیکاستی در غنا ۱۵۱
۱. کلیسای جامع خدا ۱۵۳
- یکم: آشنایی اجمالی با کلیسای جامع خدا ۱۵۴
- دوم: کلیسای جامع خدا در غنا ۱۵۵
۲. کلیسای انجیل مسیحی بین‌الملل ۱۵۷
۳. کلیسای پنطیکاست ۱۵۸
۴. کلیسای حواری غنا ۱۶۲
- ط) کلیساهای کاریزماتیک ۱۶۵
۱. کلیسای اقدام بین‌الملل ۱۶۸
۲. کلیسای انجیل مرکزی بین‌المللی ۱۷۱
۳. کلیسای فانوس دریایی بین‌الملل ۱۷۴
۴. کلیسای پرز بین‌الملل ۱۷۹
۵. کلیسای قصر سلطنتی بین‌الملل ۱۸۱
۴. کلیسای عیسی مسیح قدیسان آخرالزمان (کلیسای مورمون) ۱۸۵
- یکم: آشنایی اجمالی با کلیسای عیسی مسیح قدیسان آخرالزمان ۱۸۵
- دوم: تاریخچه شکل‌گیری کلیسای عیسی مسیح قدیسان آخرالزمان در غنا ۱۸۸
۵. کلیسای جامعه مذهبی دوستان (کویکرز) ۱۹۰
- یکم: آشنایی اجمالی با کلیسای جامعه مذهبی دوستان (کویکرز) ۱۹۱
- دوم: جامعه مذهبی دوستان غنا ۱۹۴

۶. کلیساهای بومی مستقل آفریقا..... ۱۹۶
- الف) کلیسای پروردگار (آلادورا)..... ۱۹۶
- ب) کلیسای آسمانی مسیح..... ۱۹۸
- جمع‌بندی و تحلیل یافته‌ها..... ۲۰۰
۳. اسلام در غنا..... ۲۰۵
- تاریخچه حضور اسلام در غنا..... ۲۰۵
- فرقه‌ها و مذاهب اسلامی در غنا..... ۲۱۰
۱. احمدیه..... ۲۱۰
- الف) آشنایی اجمالی با فرقه احمدیه..... ۲۱۰
- ب) فرقه احمدیه در غنا (جامعه مسلمان احمدیه AMC)..... ۲۱۴
- ج) مراکز وابسته و فعالیت‌های فرقه احمدیه در غنا..... ۲۱۹
- یکم: جامعة المبشرین..... ۲۱۹
- دوم: دانشگاه بین‌المللی احمدیه..... ۲۲۲
- سوم: کالج آموزشی نصرت جهانی احمدیه..... ۲۲۵
- چهارم: برنامه تأسیس استودیوی تلویزیونی شبکه MAT در غنا..... ۲۲۵
- د) جمع‌بندی درباره فرقه احمدیه و فعالیت‌های آن در غنا..... ۲۲۵
۲. تصوف در غنا..... ۲۲۶
- الف) قادریه..... ۲۲۷
- ب) تیجانیه..... ۲۲۹
- یکم: آشنایی اجمالی با طریقه تیجانیه..... ۲۲۹
- دوم: آداب و اذکار تیجانیه..... ۲۳۱
- سوم: تیجانیه در غنا..... ۲۳۴
- چهارم: جمع‌بندی درباره طریقه تیجانیه در غنا..... ۲۳۹
۳. سلفیه..... ۲۴۱
- الف) تاریخچه حضور سلفیت در غنا..... ۲۴۱
- ب) مراکز وابسته به جریان سلفی در غنا..... ۲۴۸
- یکم. جامعه اهل سنت عنبریه..... ۲۴۹
- دوم. مجلس اعلاى دعوت و پژوهش‌های اسلامی..... ۲۵۲
- سوم. جمعیت اسلامی الهدی..... ۲۵۳
- چهارم. مرکز آموزشی و تبلیغی التقوی..... ۲۵۴
- پنجم. مرکز خیریه خدماتی حدیبیه..... ۲۵۵
- ششم. سازمان تربیت و توسعه..... ۲۵۶
- هفتم. مجلس اسلامی توسعه و خدمات انسانی..... ۲۵۷
- هشتم. مرکز المنتدی الاسلامی..... ۲۶۰

- ۲۶۱..... نهم. مرکز آموزش و دعوت و ارشاد الهدی
- ۲۶۲..... دهم. مؤسسه آموزشی و توسعه غرب آفریقا، اقرأ
- ۲۷۸..... یازدهم. جمعیت العون المباشر.....
- ۲۷۹..... دوازدهم. مؤسسه عيد الخيرية
- ۲۸۰..... سیزدهم. دانشگاه مدینه
- ۲۸۴..... (ج) مقالات و كتب
- ۲۸۸..... (د) شبکه ماهواره المجد
- ۲۸۹..... (ه) جمع بندی درباره فعالیت های جریان سلفیت در غنا
- ۲۹۲..... ۴. اباضیه
- ۲۹۲..... یکم: آشنایی اجمالی با اباضیه
- ۲۹۳..... دوم: اباضیه در غنا
- ۲۹۶..... ۵. تشیع در غنا
- ۲۹۶..... الف) تاریخچه تشیع در غنا.....
- ۲۹۷..... ۱. «شیخ عبدالسلام عبدالحمید بنسی» اولین امام شیعیان غنا
- ۲۹۹..... ۲. «شیخ احمد ابوبکر کمال الدین» امام فعلی شیعیان غنا
- ۳۰۱..... ب) مراکز فعال وابسته به شیعیان غنا
- ۳۰۱..... یکم. حوزه علمیه اهل البيت عليه السلام غنا
- ۳۰۷..... دوم. مسجد و حوزه علمیه رسول اکرم صلی الله علیه و آله
- ۳۰۸..... سوم. مجمع اهل البيت عليه السلام غنا
- ۳۱۱..... چهارم. حسینیه امام باقر عليه السلام
- ۳۱۲..... پنجم. جمعیت آل یاسین غنا
- ۳۱۵..... ششم. کالج دانشگاه اسلامی غنا
- ۳۱۸..... (ج) راهپیمایی های شیعیان غنا
- ۳۱۹..... (د) فهرست مراکز شیعی در غنا
- ۳۱۹..... یکم. مساجد شیعیان در غنا
- ۳۲۱..... دوم. مراکز و مؤسسات فرهنگی شیعه
- ۳۲۲..... سوم. مدارس و کتابخانه ها
- ۳۲۳..... چهارم. گروه ها و تشکل های شیعه غنا
- ۳۲۴..... (ه) جمع بندی درباره تشیع و فعالیت های آن در غنا
- ۳۲۷..... ۴. ادیان و آیین های بومی و غیرابراهیمی و نو ظهور در غنا
- ۳۲۸..... ادیان ابتدایی و بومی و سنتی غنا
- ۳۲۸..... ۱. باورها و عناصر مشترک ادیان بومی غنا
- ۳۲۹..... الف) اعتقاد به خدای متعال و اعظم
- ۳۲۹..... ب) اعتقاد به خدایان

۳۳۰	ج) اعتقاد به ارواح نیاکان
۳۳۰	د) اعتقاد به اشباح
۳۳۱	ه) اعتقاد به تابوها و محرمات
۳۳۱	۲. آنیمیزم
۳۳۲	۳. فیتیشیزم
۳۳۴	۴. شَمَنیزم
۳۳۶	بهائیت
۳۳۷	یکم: آشنایی اجمالی با آیین بهائیت
۳۳۷	الف) تاریخچه بهائیت
۳۴۳	ب) اصول عقاید و باورهای بهائیان
۳۴۴	ج) آموزه‌ها و تعالیم اجتماعی بهائیت
۳۴۴	د) برخی از احکام فقهی بهائیان
۳۴۵	ه) معابد بهائیان (مشرق الاذکار)
۳۴۶	دوم: آیین بهائیت در غنا
۳۴۶	الف) تاریخچه حضور بهائیت در غنا
۳۴۸	ب) مؤسسات و مراکز بهائیت در غنا
۳۴۸	یکم: بنیاد توسعه انسانی اولینگا
۳۵۰	دوم: تشکل جوانان بهائی غنا
۳۵۱	ج) کنفرانس‌ها
۳۵۱	یکم. کنفرانس منطقه‌ای بهائیت
۳۵۲	دوم. کنفرانس جوانان بهائی
۳۵۳	د) جمع‌بندی درباره فرقه بهائیت و فعالیت‌های آن در غنا
۳۵۳	هندوئیسم
۳۵۳	یکم: آشنایی اجمالی با آیین هندو
۳۵۳	الف) تاریخچه
۳۵۴	ب) اصول عقاید
۳۵۶	ج) اعمال و مناسک
۳۵۷	دوم: آیین هندو در غنا
۳۵۸	۱. صومعه هندوویی آفریقا (شعبه جمعیت حیات الهی)
۳۵۹	یکم: آشنایی اجمالی با جمعیت حیات الهی
۳۵۹	دوم: صومعه هندوویی آفریقا
۳۶۳	۲. انجمن بین‌المللی کریشنا آگاهی
۳۶۳	یکم: آشنایی اجمالی با انجمن بین‌المللی کریشنا آگاهی
۳۶۵	دوم: انجمن بین‌المللی کریشنا آگاهی در غنا

۳۶۷	۳. آیین ساتیا سآی بابا
۳۶۸	یکم: آشنایی اجمالی با آیین ساتیا سآی بابا
۳۷۲	دوم: آیین سآی بابا در غنا
۳۷۴	۴. آیین برهما کوماریس
۳۷۴	یکم: آشنایی اجمالی با آیین برهما کوماریس
۳۷۵	دوم: اعتقادات آیین برهما کوماریس
۳۷۶	سوم: مناسک و اعمال آیین برهما کوماریس
۳۷۷	چهارم: آیین برهما کوماریس در غنا
۳۷۸	۵. آیین آریا سمج
۳۷۸	یکم: آشنایی اجمالی با آیین آریا سمج
۳۷۹	دوم: آیین آریا سمج در غنا
۳۸۰	۶. مدیتیشن برتر
۳۸۰	یکم: آشنایی اجمالی با مدیتیشن برتر
۳۸۱	دوم: فعالیت‌های مدیتیشن برتر در غنا
۳۸۳	بودیسم
۳۸۳	یکم: آشنایی با آیین بودا
۳۸۵	دوم: آیین بودا در غنا
۳۸۵	۱. آیین بودائی «نیچی رن شوشو» در غنا
۳۸۷	۲. آیین بودایی «سوکا گاکای» در غنا
۳۹۰	۳. آیین بودایی «ماها بودی» در غنا
۳۹۰	آناندا مارگا
۳۹۱	یکم: آشنایی اجمالی با عرفان نوظهور «آناندا مارگا»
۳۹۳	دوم: آیین آناندا مارگا در غنا
۳۹۶	اکنکار
۳۹۶	یکم: آشنایی اجمالی با عرفان اکنکار
۳۹۹	دوم: آیین اکنکار در غنا (جمعیت ست سنگ اکنکار غنا)
۴۰۱	راستافاریسم
۴۰۱	یکم: آشنایی اجمالی با راستافاریسم
۴۰۱	الف) تاریخچه
۴۰۳	ب) باورهای دینی
۴۰۴	ج) ویژگی‌های ظاهری
۴۰۵	دوم: راستافاریسم در غنا
۴۰۷	جمع‌بندی
۴۰۹	کتابنامه

مقدمه

یکی از واقعیت‌های انکارناپذیر جهان، در قرن بیستم میلادی، به‌ویژه نیمه دوم آن، رشد روزافزون گرایش به دین و بازگشت به معنویت است که جلوه‌های متنوع آن را می‌توان در جای‌جای پهنه این کره خاکی و سرزمین‌ها و کشورهای مختلف، یافت؛ امری که دوربرگردانی شگرف و بهت‌آور در برابر نظریه‌پردازی‌های جامعه‌شناسان، مبنی بر به حاشیه رفتن دین، در عصر پیشرفت سرسام‌آور تکنولوژی، در جهان محسوب می‌شود و چه بسا همین واقعیت، سرّ شکل‌گیری فرایند صعودی برخی درگیری‌ها و نزاع‌های مختلف، در سراسر جهان باشد که گاه به صورت عریان و صریح و گاه مستور و پشت پرده در این زمینه، نقش آفرینی کرده است و این کشمکش‌ها، امری ناخواسته برای دوران گذر از مواجهه با امواج نیرومند هیجانانگیز، تا وصول به ساحل خرد زندگی مسالمت‌آمیز، تلقی می‌گردد.

قاره کهن و غنی آفریقا نیز از این تحولات عظیم و اوج‌گیری فضای معنوی جهان، دور نبوده؛ بلکه به بیانی می‌توان ادعا کرد بیشترین تأثیرپذیری را در این زمینه داشته است.

نکته قابل توجه و حائز اهمیت، حضور و رشد فزاینده و خیره‌کننده ادیان ابراهیمی اسلام و مسیحیت در قاره سیاه و به حاشیه رفتن آیین‌ها و اعتقادات بومی و ادیان ابتدایی، از جمله بت پرستی، آنیمیسیم و فیتیشیزم، در این منطقه است. آیین‌هایی که تا یک سده پیش، حاکم بلامنازع عرصه دینداری و باورمداری در برخی مناطق این قاره، به‌ویژه غرب و جنوب آن، بودند.

کشور غنا نیز تا پیش از حضور اسلام و مسیحیت، جولانگاه ادیان ابتدایی و باورهای کهن با جلوه‌های مختلف بوده است؛ ادیانی که هم‌اکنون نیز علی‌رغم به حاشیه رفتن، پیروانی را در این کشور دارند و گاه توانسته‌اند نموده‌ها و رگه‌هایی از باورها و ارزش‌ها و آداب و سنن متعلق به خود را میان روی برتافتگان از آن میان پیروان دیگر آیین‌ها در این سرزمین، حفظ کنند.

بر اساس شواهد تاریخی، نخستین بار و در قرن دهم میلادی دین مبین اسلام توانست در مناطق شمالی کشور غنا نفوذ و توسعه پیدا کند و با تأخیر، در قرن هجدهم میلادی به نواحی جنوبی این کشور راه پیدا کند و پس از دین اسلام و در قرن پانزدهم میلادی، مسیحیت، توسط

مسیونرهای مذهبی وابسته به استعمارگران اروپایی، نخست به مناطق ساحلی و جنوبی این کشور راه پیدا کرد و سپس در دیگر مناطق آن گسترش یافت و امروزه به عنوان نخستین دین از نظر تعداد پیروان در غنا شناخته می‌شود که در فصل دوم و سوم به علل توسعه و پیش‌گیری آن بر اسلام علی‌رغم تأخیر ورود آن به این سرزمین، خواهیم پرداخت.

اما آنچه بررسی تاریخ ادیان در غنا را جذاب می‌کند، تنوع حضور فرقه‌های مسیحیت و مذاهب اسلامی است که از یک سده پیش، به‌ویژه پس از استقلال آن، در این کشور، شکل گرفته است و هم‌زمان شاهد هجوم بی‌سابقه انواع ادیان غیر ابراهیمی و حتی آیین‌های نو ظهور عرفانی و یارگیری آن‌ها میان ساکنان این کشور هستیم که تحلیلی جامع و واقع‌گرایانه می‌طلبد.

نظام سیاسی نوین کشور غنا نوپاست و استقلال این کشور از یوغ استعمار بریتانیا در سال ۱۹۵۷ به دست آمد؛ اما به لحاظ برخی مؤلفه‌ها و شرایط، که در ادامه به آن‌ها اشاره خواهد شد، فضا برای حضور ادیان و فرقه‌ها و حتی عرفان‌های نو ظهور -البته به صورت کنترل‌شده- در این کشور مهیا شد.

در بستر همین واقعیات و عوامل، مردمی که تا چند دهه قبل و دور از تحولات جهانی و در جوامع بسته و محدود روستایی زندگی می‌کردند و به باورهای کهن و ابتدایی یا به صورتی بسیط از اسلام و مسیحیت معتقد بودند، ناگهان با انتقال به فضای جدید و عصر ارتباطات، به عرصه جهان بسیار متنوع و متکثر ادیان و مذاهب پا گذاشتند و دیری نپایید که باورهای کهن آن‌ها به سرعت، به حاشیه رفت و مذاهب و قرائت‌های جدید از اسلام و مسیحیت و کنار آن، ادیان و باورها و عرفان‌های نو با شتابی حیرت‌آور، جایگزین آن‌ها شد که بی‌شک مسیحیت و اسلام، بیشترین سهم را در پر کردن جای ادیان ابتدایی به خود اختصاص دادند. این تنوع، به گونه‌ای رقم خورد که تدامی‌کننده سرزمین هزار آیینی هندوستان است، با این تفاوت که ادیان متعدد و متنوع هند در بستر تاریخی طولانی شکل گرفته و تنوع دینی در جامعه غنا در فرایندی چنددهه‌ای ایجاد شده است.

در تحلیل علل شکل‌گیری و رشد و تنوع بی‌سابقه ادیان در غنا و در پروسه زمانی اندک، می‌توان به عوامل ذیل اشاره کرد:

۱. حرکت جامعه غنایی از جامعه بسته روستایی به سمت جامعه شهری و شکل‌گیری ارتباطات با دیگر مناطق جهان و آشنایی با اندیشه‌ها و باورهای دیگر ملل؛
۲. حاکمیت پیشین ادیان ابتدایی در این منطقه که در جوامع مدرن امروزی، این باورها کاملاً به حاشیه رفته و منسوخ شده و همین امر، باعث شده است تا در دوره گذار به سوی جامعه مدرن،

- باورهای بدوی به سرعت رنگ باخته، با ادیان نو، جایگزین شود؛
۳. فقر اقتصادی که بستر لازم را برای حضور سرمایه‌گذارانی فراهم آورده است که بسیاری از آن‌ها در لوای همین امر، به گسترش اعتقادات و باورهای خود میان توده‌های مردم مبادرت ورزیده‌اند و دولت نیز برای جلب این سرمایه‌گذاری‌ها، دیده خود را بر دیگر جوانب امر، بسته است؛
 ۴. فقر علمی موجود در جامعه غنایی این فرصت را ایجاد کرده است تا پیروان سایر ادیان با سرمایه‌گذاری در حوزه آموزش و پرورش نیروی انسانی، در قالب اعطای بورس تحصیلی یا تأسیس مراکز آموزشی، بتوانند اعتقادات و باورهای خود را میان مردم بومی، گسترش دهند؛
 ۵. عدم نگاه منفی به تغییر دین اشخاص با توجه به فقر فرهنگی و اقتصادی مردم؛
 ۶. حضور نمایندگان ادیان مختلف در غنا و سرمایه‌گذاری‌های معنوی و مادی و تلاش آن‌ها برای عضوگیری در این کشور با توجه به بکر بودن این منطقه در حوزه پذیرش و جا افتادن باورها و اعتقادات و ادیان؛
 ۷. جدید بودن فضای ادیان تازه معرفی شده و اشتیاق جامعه بسته فرهنگی و روستایی غنا به تجربه امور نو؛
 ۸. روحیات خاص فرهنگی جامعه غنا و برخی اختلافات که زمینه شکل‌گیری انشقاق یا تأسیس شاخه سیاسی یا دینی نو را فراهم می‌آورد؛
 ۹. فضای لائیک حکومت و آزادی تبلیغ ادیان.
- عوامل فوق از یک سو، فرصتی را فراهم می‌آورد تا دین اسلام و مذهب تشیع با معارف غنی آن بتواند نظر خیل مشتاقان و جویندگان حقیقت را در این کشور به سوی خود جلب کند و از سویی، تهدیدی به شمار می‌آید که در صورت کم‌کاری مبلغان اسلامی و عدم ارائه معارف غنی دینی متناسب با ظرفیت مخاطبان، فضایی ایجاد شود تا گروه‌های رقیب، گوی و میدان را برابند و حتی اقشار مسلمانان این کشور را با توجه به ضعف‌های علمی و عدم قبح تغییر دین در جامعه غنایی، تحت تأثیر قرار دهند؛ امری که نشانه‌های آن در برخی نواحی شمالی غنا دیده می‌شود که زمانی نسبت مسلمانان این مناطق بیش از نود درصد بوده و اکنون به هفتاد درصد، کاهش یافته است. امروزه برخی از آمارها، مدعی پیوستن پنجاه هزار نفر مسلمان ساکن این کشور، به جامعه مسیحیت است.^۱
- به هر حال، تردیدی نیست که جامعه غنایی، جامعه‌ای دینی و مذهبی، محسوب می‌شود و مردم، به ادیان و مذاهب و در رأس آن‌ها مسیحیت و اسلام، اقبال زیادی نشان می‌دهند. براساس آمار رسمی دولتی در سال ۲۰۱۰ مسیحیت و اسلام به ترتیب با ۷۱/۲ و ۱۷/۶ درصد، بیشترین پیروان را

1. Miller, Duane Alexander, *Interdisciplinary Journal of Research on Religion, Believers in Christ from a Muslim Background: A Global Census*, p.14.

در این کشور داشته‌اند و ادیان بومی و ابتدایی همچون بت پرستی و آنیمیسیم نیز با ۵/۲ درصد در رتبه‌های بعد قرار گرفته‌اند و در عین حال، جمعیتی حدود ۵/۲ درصد نیز بدون دین بوده و سایر ادیان و نحله‌ها و آیین‌های نو ظهور همچون یهود، بهائیت، هندوئیسم و بودیسم نیز در ته این جدول رده‌بندی، قرار گرفته‌اند.

مقایسه آمارهای رسمی دولتی در سال‌های ۲۰۰۰ و سپس ۲۰۱۰ میلادی، گویای رشد مسیحیت و اسلام با میانگین دو درصد و کاهش پیروان ادیان بومی و افراد بدون دین به همین مقدار است.^۱ البته مسلمانان غنا نسبت به آمار اعلامی پیروان دین اسلام و مسیحیت در این کشور به دیده تردید نگاه می‌کنند که در فصل سوم این نوشتار به آن خواهیم پرداخت.

همان‌گونه که از آمار دولتی روشن می‌شود، به جز دو دین مسیحیت و اسلام، سایر ادیان و نحله‌ها و آیین‌های نو ظهور، با فاصله فراوان، درصد اندکی از جمعیت غنا را به خود اختصاص داده‌اند؛ ولی همین درصد اندک، در قالب‌های متنوع دینی قرار گرفته‌اند، همچنان که مسیحیت و اسلام نیز از تنوع بالایی از فرقه‌ها و مذاهب درون دینی برخوردارند. همین واقعیت، نشانگر نوعی همزیستی مسالمت‌آمیز برای پیروان ادیان مختلف در جامعه غنایی است که از وجوه مثبت آن به شمار می‌آید.

تجارب حضور چند ساله نگارنده در غنا و ناشناخته بودن این کشور برای بسیاری از هموطنان، مرا بر آن داشت تا با توجه به ارتباطات سیاسی و فرهنگی دو کشور، با تمرکز بر جنبه‌های فرهنگی، نخست، نمایی کلی از آداب و رسوم و فرهنگ این کشور را ارائه دهم و سپس در این اثر، تلاش شده است با معرفی ادیان، فرقه‌ها، مذاهب و نحله‌های مختلف و نیز برخی عرفان‌های نو ظهور در این کشور، علاقه‌مندان به حوزه مطالعات ادیان و مذاهب و نیز فعالیت‌های فرهنگی خارج کشور، با فضای حاکم دینی و فرهنگی و جریان‌های نو ظهور دینی جمهوری غنا آشنا شوند؛ چرا که تعاملات و فعالیت‌های فرهنگی تاثیر گذار، مرهون شناخت دقیق فضای فرهنگی جامعه هدف است.

بر همین اساس و با توجه به ضرورت آشنایی مخاطبان با فرهنگ و فضا و ساختارهای موجود در غنا، فصل نخست این نوشتار، به معرفی اجمالی این کشور، اختصاص یافته و در فصل دوم نیز به ادیان ابراهیمی یهود و مسیحیت و شعبه‌های مختلف آن پرداخته شده است. البته در این نوشتار، صرفاً به کلیساهای معروف یا خاص، در این کشور اشاره شده است و به هیچ وجه، مدعی پی‌جویی همه موارد موجود نیستیم.

فصل سوم نیز به تاریخچه حضور دین اسلام در غنا و شکل‌گیری مذاهب مختلف اسلامی در

1. En.wikipedia.org/wiki/Religion_in_Ghana.

این کشور اختصاص یافته و تلاش شده است تصویری تا حد ممکن، نزدیک به واقعیت از جامعه مسلمانان غنا و مذاهب مختلف آن‌ها و فعالیت‌ها و مراکز فرهنگی وابسته به ایشان ارائه شود. در فصل چهارم، دیگر ادیان موجود در غنا، از جمله ادیان بومی و شرقی و آیین‌های نوظهور همچون آنیمیسیم، فیتیشیزم، شَمَنیزم، هندوئیسم، بودیسم و بهائیت و نیز برخی عرفان‌های نوظهور از جمله اِکنکار مورد مطالعه و گزارش، قرار گرفته است.

از آن‌رو که برخی از آیین‌های موجود در غنا و معرفی‌شده در این نوشتار، از نظر اعتقادات یا مناسک و تاریخچه، برای مخاطبان این اثر، آشنا نیست، کوشیده‌ایم پیش از گزارش شکل‌گیری آن آیین و فعالیت پیروان آن در غنا، نخست به معرفی اجمالی آن بپردازیم.

در پایان بار دیگر به این نکته اشاره می‌کنیم که این نوشتار درصدد معرفی ادیان و فرقه‌ها و نحله‌های معروف یا خاص در غنا بوده و مدعی تتبع همه موارد موجود نیست. گفتنی است با توجه به نبودن موضوع و نبود منابع کتابخانه‌ای لازم، در بسیاری از موارد، از مطالب سایت‌های اینترنتی استفاده شده؛ اما تلاش شده است برای رعایت اصل امانت‌داری در انتساب مطالب به آیین‌های نا آشنا، حتی‌المقدور به سایت‌های وابسته به همان فرقه و نحله مورد بحث، مراجعه شود.

امیدواریم این اثر به‌منظور معرفی کشور غنا و فرهنگ و آداب و سنن و همچنین ادیان و فرقه‌ها و جریان‌ات نوظهور دینی این کشور، مفید واقع شود و رضایت خوانندگان محترم را به دست آورد.

سید هبت‌اله صدرالسادات زاده

عضو هیئت علمی جامعة المصطفی ﷺ العالمیه